

ISSN 2224-025X

НАУКОВІ З АПИСКИ

Державного
природознавчого
музею

Випуск 38 / 2022

Національна академія наук України
Державний природознавчий музей

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

Випуск 38

Львів 2022

УДК 57+58+591.5+502.7:069

Наукові записки Державного природознавчого музею. – Львів, 2022. – Вип. 38. – 284 с.

До 38-го випуску періодичного видання «Наукові записки Державного природознавчого музею» увійшли статті та короткі повідомлення з музеології, екології, зоології, а також інформація про діяльність музею у 2021 році.

Для екологів, біологів, зоологів, працівників музеїв природничого профілю, заповідників, національних природних парків і інших природоохоронних установ і організацій.

Proceedings of the State Natural History Museum. – Lviv, 2022. – Issue 38. – 284 p.

The 38th issue of the periodical «Scientific Notes of the State Museum of Natural History» includes articles and short reports on museology, ecology, zoology, as well as information about the museum's performance in 2021.

For ecologists, biologists, zoologists, employees of museums of natural profile, reserves, national nature parks and other environmental institutions and organizations.

DOI: <https://doi.org/10.36885/nzdpm.2022.38>

ISSN 2224-025X

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор

Заступник головного редактора

Відповідальний секретар

Технічний редактор

Капрусь І. Я. д-р біол. наук, проф.

Климишин О. С. д-р біол. наук, с.н.с.

Орлов О. Л. канд. біол. наук

Гураль Р. І. канд. біол. наук

Бокотей А. А. д-р біол. наук, с.н.с.; Войчишин В. К. канд. біол. наук, с.н.с.; Годунько Р. Й. канд. біол. наук, с.н.с.; Гураль-Сверлова Н. В. канд. біол. наук, с.н.с.; Дзюбенко Н. В. канд. біол. наук; Радченко О. Г. д-р біол. наук, проф.; Різун В. Б. канд. біол. наук, с.н.с.; Середюк Г. В. канд. біол. наук; Сусуловський А. С. канд. біол. наук, с.н.с.; Третяк П. Р. д-р біол. наук, проф.; Фальтинович В. д-р біол. наук, проф. (Польща); Царик Й. В. д-р біол. наук, проф.; Чернобай Ю. М. д-р біол. наук, проф.; Шрубович Ю. Ю. канд. біол. наук; Яницький Т. П. канд. біол. наук

EDITORIAL BOARD

Kaprus I. Y. (*Editor-in-Chief*), Klymyshyn O. S. (*Associate Editor*), Orlov O. L. (*Managing Editor*), Gural R. I. (*Technical Editor*), Bokotey A. A., Voichyshyn V. K., Godunko R. J., Gural-Sverlova N. V., Dzubenko N. V., Radchenko O. G., Rizun V. B., Serediuk H. V., Susulovsky A. S., Tretjak P. R., Faltynowicz W., Tsaryk J. V., Chernobay Y. M., Shrubovych J. J., Yanitsky T. P.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного природознавчого музею

ISSN 2224-025X

© Наукові записки ДПМ, 2022

DOI: <https://doi.org/10.36885/nzdpm.2022.38.207-218>

УДК 81'373+599:595.768.11

Заморока А.М.

**ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УНІФІКАЦІЇ І ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
НОМЕНКЛАТУРИ НАЙМЕНУВАНЬ СКРИПУНОВИХ (COLEOPTERA:
CERAMBYCIDAE) ІЗ ФАВНИ УКРАЇНИ ТА ДЕЯКИХ ЕКЗОТІВ. ЧАСТИНА І:
ПІДРОДИНИ КУЦОВУСОВІ (SPONDYLIDINAE) ТА ФРУЗЕВІ (PRIONINAE)**

У статті здійснено огляд та аналіз розвитку і причин змін у творенні української національної номенклатури для таксонів родини скрипунових. Представлені традиційні українські форми назв скрипунових та їх регіональні варіації, а також історичні спроби їх кодифікації. Починаючи із середини XIX століття, народні назви для окремих груп скрипунових систематично публікувались у наукових працях і підручниках із зоології, а на початку XX століття були упорядковані в належні словники зоологічної номенклатури. Розвиток української національної номенклатури було штучно зупинено на початку 1930-х років, коли почалось впровадження політики "інтернаціоналізації" та штучного "зближення мов". Традиційні українські назви скрипунових були вилучені із обігу і заміщені "вусачі" – на співзвучні із російськими "усачи", а у другій половині XX століття повторно заміщені на російські кальки та латинські транслітерації. У чинній роботі запропоновані методологічні підходи до утворення й уніфікації українських назв таксонів, узгоджених відповідно до чинного правопису української мови. Обґрунтовано вибір тієї чи іншої української назви для її застосування поруч із науковою латинською. Наведено розгорнену українську номенклатуру скрипунових із підродин куцовусові (*Spondylidinae*) та фрузеві (*Prioninae*), загальним обсягом 46 таксонів: 2 підродини; 10 триб, 17 родів та 17 видів.

Ключові слова: українська номенклатура, скрипунові, *Cerambycidae*.

Творення української біологічної номенклатури налічує понад півтора століття. Її початком стала праця І. Верхратського (1864), у якій вперше зібрано народні назви тварин і рослин. Він співставив їх із науковими – латинськими, та вернакулярними німецькими назвами. Верхратський обґрунтовував доцільність укладання української номенклатури тим, що на той час існував гострий брак навчальної літератури і наукової термінології, адаптованих українською мовою, на викладання якою перейшло багато гімназій (Верхратський, 1864). Він навів декілька назв для жуків родини скрипунових, зокрема для *Cerambyx* Linnaeus, 1758, *Dorcadion* Dalman, 1817, *Lamia* Fabricius, 1775. У пізніших своїх працях Верхратський (1869а, б; 1872а, б; 1879; 1895; 1908) навів значно багатший матеріал щодо українських назв скрипунових.

Значний вклад у становлення української ентомологічної номенклатури здійснений І. Щоголівим, який з-поміж усього також подав пропозиції щодо впровадження назв скрипунових (Щоголів, 1919-1920; Щоголів і Паночіні, 1928). Особливістю його праць є наведення переважно українських біноменів, які позначають видову приналежність із чітким окресленням родової назви та видового епітету. Щоголів також запропонував бажані до вжитку основні назви, які виокремлені у його працях скорописом, а також подав вичерпний перелік синонімів. Слід зазначити, що назва родини *Cerambycidae* у працях Щоголіва дуже варіює і відрізняється від наведеної Верхратським (1906). Якщо спершу він запропонував бажаними до вжитку назви "Козаки" та "Скрипуни"

(Щоголів, 1919-1920), то пізніше – "Скрипунувати", а "Козаки" та "Скрипуни" у якості синонімів (Щоголів, Паночіні, 1928).

Однак розвиток української національної номенклатури, зокрема й скрипунових, було штучно зупинено на межі 1920-1930-х років у зв'язку із згортанням політики "коренізації" у СРСР і початку "інтернаціоналізації" під супровід масштабних репресій усього національного (Пономарів, 2002; Некрутенко, 2003; Сокол, 2010; Вакуленко, 2015). Як зазначає Пономарів (2002), у цей період почалося зросійщення української термінології та номенклатури, яке надалі набуло особливого розмаху в політиці "зближення мов". При цьому лексикографічні праці були побудовані на засадах простого калькування російських термінів (Сокол, 2010). Вилучення питомих українських назв із номенклатури і термінології відбувалося без наукового вмотивування, а лише на політичному підґрунті і визначалося примусовою російськовекторністю (Вакуленко, 2015). Остаточна формалізація і закріплення "уподібненої" до російської української мови відбулось із виходом друком 11-томного словника української мови за редакцією Білодіда І.К. (1970-1980). У цій редакції простежується як заміщення, так і вилучення чи переведення у ранг "архаїчних" або "діалектичних" значної кількості питомих українських слів, які раніше були наведені у словнику української мови за редакцією Б. Грінченка (1907-1909). Зокрема, цей процес торкнувся і означень жуків родини скрипунових. Наприклад, у словнику Грінченка (1907-1909) знаходимо такі назви: *гудак, деревач, козачок, козуля, скрипун, скрипник*, однак, уже у словнику Білодіда (1970-1980) жодної із цих форм немає, а натомість з'являються уподібнені до російських *вусач* і *вусачеві*.

У другій половині XX століття виходить друком "Російсько-українсько-латинський зоологічний словник" (Маркевич, Татарко, 1983), ціллю якого була уніфікація української номенклатури тварин. У словнику знаходимо низку запропонованих українських зоономів і для скрипунових. Однак, слід зауважити, що практична більшість їх назв, поданих у словнику, є прямими кальками із російської або транслітераціями із латини, у зв'язку з чим, як наголошує Некрутенко (2003) було сформовано "термінологічний суржик". Як слушно зауважує І. Сокол (2010), ті традиційні українські наукові й народні назви комах, які не схожі на російські, не були кодифіковані – якщо українська назва творилася від іншого кореня, аніж російська, вона не мала шансів увійти до складу наукової термінології. Загалом, сучасні філологи відмічають значну штучність української ентомологічної номенклатури і її відірваність від української мови (Філак, 1997).

Однак не можна не відмітити і значний поступ у сучасному розвої української зоологічної номенклатури, включаючи як відновлення традиційних назв для давно відомих видів, так і творення нових для щойно описаних таксонів. Зокрема варто відмітити уніфікацію і стабілізацію української номенклатури для хребетних тварин: міног і риб (Мовчан, 2008-2009; Куцоконь, Квач, 2012), земноводних і плазунів (Наукові назви..., 2022), птахів (Фесенко, Бокотей, 2000; Фесенко, 2018) і ссавців (Загороднюк, Ємельянов, 2012; Загороднюк, Харчук, 2017). Прогрес у національній ентомологічній номенклатурі не є настільки очевидним, що пов'язано зі значно більшим видовим розмаїттям, ніж у хребетних тварин, відносно невеликою кількістю фахівців у галузі та значно меншою соціокультурною увагою до комах. Проте слід відмітити зрушення в окремих таксономічних групах, наприклад, в українській номенклатурі булавовусих метеликів (Некрутенко, Чиколовець, 2005) та двокрилих

(Корнєєв, Вервес, 2017). На жаль, сучасна національна номенклатура для інших рядів комах і зокрема твердокрилих розроблена дуже слабо, а почасти широко використовуються російські кальки.

Першу нашу спробу із розробки сучасної української національної номенклатури Скрипунових було втілено при написанні низки статей для українського сегменту Wikipedia у 2007-2009 роках (Бусачі. Wikipedia..., 2022). Цей досвід показав затребуваність української національної номенклатури, яка за посередництва Wikipedia впродовж останніх півтора десяти років використовувалась у великій кількості науково-популярних публікацій та в тематичних групах у соціальних мережах. На жаль, згадана спроба була не цілком вдалою у зв'язку із використанням біноменів для означення деяких родів, а три- і чотириноменів – для видів, транслітерацій латинських назв, помилкових перекладів із латині, використання російнізмів тощо. Власне одним із завдань чинної публікації є виправлення перелічених недоліків. Виходячи зі згаданих міркувань, актуальність чинної праці полягає у бінонімізації та уніфікації національної номенклатури скрипунових на ґрунті їх традиційних українських назв.

Матеріали і методи досліджень

Ключові терміни.

Наукова назва – валідна латинська назва таксону, що відповідає чинним вимогам Міжнародного кодексу зоологічної номенклатури (2003). Українська назва – пропонується вернакулярна назва таксону для його наукового означення на національному рівні. Вернакулярна назва – вживана українська назва (назви) таксону, яка відома із джерел інформації і розповсюджена у науковому, науково-популярному чи усному мовленні в Україні.

Джерела інформації.

Джерелами інформації про вживані українські назви скрипунових слугували номенклатурні праці Верхратського (1864-1908), Щоголіва (1919-1920), Щоголіва і Паночіні (1928); словники української мови (Словарь..., 1907-1909; Словник..., 1970-1980), та зоологічної номенклатури (Маркевич, Татарко, 1983), біологічної термінології (Паночіні, 1931). Додатково послуговувались фавністичними зведеннями про скрипунових на теренах України (Загайкевич, 1957-1961; Бартенев, 2009; Кравченко, Кравченко, 2009, Заморока, 2009-2019; Zamoroка and al, 2012; Zamoroка, 2018, 2021, 2022). Етимологію наукової назви встановлювали за базою даних "Titan" (Tavakilian, Chevillotte, 2021) та Nomenclator zoologicus (Agassiz, 1842-1846).

Правила утворення назв таксонів.

У цій методичній частині мова йде виключно про утворення українських назв.

1.1. Назва родини скрипунові (або альтернативні козакові, довггородцеві тощо) є присвійним прикметником. Назва родини утворена шляхом додавання суфіксу *-ов-* та відповідного до відмінку закінчення. Назва родини – відмінна від назви типового роду, від якого утворений номен для означення підроду. Це дозволяє уникнути плутанини у ранзі таксону при використанні української назви.

1.2. Назви підродів є присвійними прикметниками, утвореними від назв типових родів додаванням суфіксів *-ов-* / *-ев-*. Наприклад, *фруз* – *фрузеві*, *козак* – *козакові*, *тонкохвістка* – *тонкохвісткові* тощо.

1.3. Назви триб, надтриб і підтриб – присвійні прикметники, утворені від назв типових родів шляхом додавання до кореня слова суфіксу *-цев-* та закінчення *-і*. Наприклад, *куцовус* – *куцовусцеві*, *бунчужник* – *бунчужцеві*, *травоколірник* – *травоколірцеві*, *вузькокрил* – *вузькокрильцеві*. В окремих випадках спостерігається випадіння літер, наприклад, *усічовець* – *усічовцеві*, або їх чергування, наприклад, *козорожець* – *козоріжцеві*, *рівноніг* – *рівноніжцеві* тощо. Однак, із таким словотвором пов'язане виникнення нетипових для української мови форм слів, які, окрім того, є складними у вимові. Для їх усунення запропоновано низку винятків із правила, наприклад: *смоляник* – *смолянцеві* (замість *смолцеві*), *вечірник* – *вечірницькі* (замість *вечірцеві*) тощо.

1.4. Назви родів – це іменники у називному відмінку відповідного роду, представлені у формі простого або складного слова без дефісу. Використання прикладок (наприклад, *вусач-волохатик*, *вусач-шкіряник*, *жук-вусач* тощо) та поєднання з прикметниками (наприклад, *вусач дубовий*, *вусач ялиновий*, *вусач блискучогрудий* тощо) для означення таксонів родового рангу не допускалося.

1.5. Назви видів утворювались виключно у формі біноменів. Триномени застосовані для означення таксонів підвидового рангу і лише у випадках, коли це доцільно. Біномени складені із назви роду – іменника, та видового епітету – прикметника. Триномени включають додатковий прикметник, який є винятково підвидовим епітетом.

1.6. Видові чи підвидові епітети, назви яких походять від прізвищ чи імен людей, формувались за правилами утворення присвійних прикметників: 1) від іменників твердої групи – за допомогою суфіксів *-ів-* / *-ов-* (наприклад, *М'ярд* – *М'ярдів*, *Келер* – *Келерів*, *Кізенветтер* – *Кізенветтерів* тощо); 2) від іменників м'якої та мішаної груп – *-ів-* / *-ев-* (наприклад, *Габріель* – *Габрієлів*, *Скополі* – *Скополів*); 3) при закінченні твірної основи на *-й* за допомогою суфіксів *-ів-* / *-єв-* (наприклад, *Лінней* – *Ліннеїв*, *Нодьє* – *Нодьєвий*). Винятком були прізвища, які за походженням уже є присвійними прикметниками, але виступають у ролі іменників – відповідний епітет утворювався родовим відмінком (наприклад, *Демидов* – *Демидова*, *Бартенев* – *Бартенєва* або *Мокжецький* – *Мокжецького*, *Городинський* – *Городинського*).

1.7. Прикметники від топонімів утворювали додаванням суфіксу *-ськ-* (наприклад, *Буда* – *будський*, *Опілля* – *опільський* тощо).

1.8. Подвоєння літер зберігали лише у прикметниках, утворених від прізвищ та імен людей (наприклад, *Кізенветтер* – *Кізенветтерів*), а у загальних назвах похідних від топонімів – ні (наприклад, *Опілля* – *опільський*).

1.9. Транслітерація назв із латини була виключена цілковито.

1.10. Таксонам, для яких українські назви були відсутні, запропоновано адаптований переклад латинських наукових назв (наприклад, *Calamobius* – *ка́ламос+ві́о* – *мешканець соломини* – *солом'яник*). У окремих випадках, при неможливості здійснити адекватний адаптований переклад, запропоновані асоціативні назви пов'язані із біологією або морфологією (наприклад, *Saphanus* – *σαφήνης* – *доступний* – *смоляник*, від *смоляно-чорного* забарвлення тіла). Доцільність таких пропозицій обґрунтована у кожному окремому випадку.

1.11. Пріоритизація назви таксону, рекомендованої до вжитку, здійснювалась шляхом встановлення традиційної найдавнішої або найпоширенішої її форми в українській мові.

1.12. Непридатними для національної номенклатури визначені назви, які є кальками або неправильними перекладами із російської, польської та латинської мов, навіть за умови їх найчастішого вживання. Непридатними для вжитку також визначені біномени та прикладки для означення родів, а також використання дефісу у видових епітетах (включаючи відтінки кольорів) та три- і чотириномени для означення самих видів.

Вживання назв таксонів.

Єдиною правильною науковою назвою є валідна латинська назва, утворена відповідно до норм чинної редакції Міжнародного кодексу зоологічної номенклатури (Міжнародний кодекс..., 2003). Вживання українських назв має рекомендаційний характер і не може замінити латинську назву в наукових публікаціях. Супровід наукових латинських назв українськими є бажаним, коли це доречно, у наукових публікаціях, а також їх використання у науково-популярних та художніх творах, освітніх матеріалах, усному мовленні. Вживання назв, уніфікованих у чинній публікації, є добровільним, і окрім них допускається використання інших вернакулярних назв на розсуд того чи іншого автора.

Номенклатурний нарис.

Для таксону поданий номенклатурний нарис за стандартизованою схемою: 1) Ранг таксону (наприклад, рід або вид), пропонується українська назва, наукова (латинська) назва; 2) LAT – етимологія наукової назви таксону; 3) UKP – етимологія пропонованої української назви; 4) Інші вернакулярні назви (за умови їх наявності); 5) Коментар (за потреби). Назви, що запропоновані вперше, позначені зірочкою (*).

Результати досліджень

Традиційно більшість видів *Cerambycidae* в Україні йменували скрипунами (Верхратський, 1864-1906; Щоголів, 1919-1920; Щоголів, Паночіні, 1928; Зайців, 1928, 1929, 1931, 1949; Паночіні, 1931; Руднєв, 1935; Загайкевич, 1959), що відображає їх унікальну поведінкову реакцію на небезпеку – різкий ритмічний скрип. Ці звуки мають механічну природу і утворюються шляхом тертя ребристого виросту передньоспинки об особливі ребра середньоспинки. Спійманий жук скрипить, що давно відмічено у народних назвах. Попри те, локально вживались декотрі інші назви, наприклад, у Галичині – довгорожці та ковзани (Верхратський, 1906); на Надніпрянщині – козаки (Щоголів, 1919-1920; Щоголів, Паночіні, 1928). У своїй праці Щоголів і Паночіні (1928) запропонували закріпити за родиною *Cerambycidae* українську назву скрипунуваті, однак, опираючись на сучасні номенклатурні пропозиції щодо утворення назв родин у інших комах (Корнєєв, Вервес, 2017), вважаємо, що утворення української назви таксону повинне бути уніфікованим. Саме тому у чинній праці приймаємо назву скрипунові.

Впродовж XX століття спостерігався "штучний добір" української назви для родини *Cerambycidae*. Якщо на початку століття поруч найпоширенішої із назв – скрипуни, вживались також зазначені вище регіональні варіації, то на початку 1930-х, зі згортанням "політики коренізації" у СРСР, усі вони були відкинуті. У результаті в період 1930-1940-х років використовувалась лише одна назва – скрипуни (Зайців, 1929, 1931; Паночіні, 1931; Руднєв, 1935). Проте, у загальній канві примусової політики "інтернаціоналізації" та штучного "зближення мов" у СРСР (Пономарів, 2002; Сокол, 2010; Вакуленко, 2015), питомо українська назва скрипуни була вилучена

із наукового обігу та була замінена на співзвучну із російською – "вусачі". Цей термін було широко запроваджено із 1950-х років і вживається до нині (Загайкевич, 1957-1961; Маркевич, Татарко, 1983; Бартенев, 2004, 2009; Заморока, 2009-2019). Однак, ще Щоголів (1919-1920) відмічав, що російські назви "усачи" та "дровосеки" ніяким чином неспоріднені із українськими назвами. Здаючи собі справу у потребі повернення до національних коренів у галузі номенклатури, вважаємо назву "вусачі" непридатною для подальшого використання ані у наукових, ані у популярних публікаціях, оскільки вона є росіянізмом (правило 1.12 – методи).

Родина **Скрипуніві** – *Cerambycidae* Latreille, 1802. LAT: гр. *κεράμβυξ* – довгоріг. УКР: скрипуніві – від *скрипун*, збереження традиційної української назви. Інші вернакулярні назви: довгорожці, ковзани (Верхратський, 1906), козаки, скрипуни, довгорожці, ковзани (Щоголів, 1919-1920); скрипунуваті, козаки, скрипуни, довгорожці, ковзани (Щоголів, Паночіні, 1928); жуки-скрипуни (Зайців, 1928, 1929, 1931); скрипун[и] (Паночіні, 1931); жуки-скрипунуваті (Зайців, 1949); вусачі (Загайкевич, 1959); вусачеві (Загайкевич, 1964, 1966, 1979; Маркевич, Татарко, 1983); вусачі, дроворуби (Овчаренко, Говорун, 2014); жуки-вусачі (Загайкевич, 1960; Кравченко, Кравченко, 2009; Різун та ін., 2010; Заморока, 2009-2019).

Підродина **Куцовусові*** – *Spondylidinae* Audinet-Serville, 1832. Етимологія: див. *Spondylis*.

Триба **Куцовусцеві*** – *Spondylidini* Audinet-Serville, 1832. Етимологія: див. *Spondylis*.

Рід **Куцовус*** – *Spondylis* Fabricius, 1775. LAT: гр. *σπονδυλή* – пискливий коренеїд. УКР: куцовус – від *куці вуса*; назва пов'язана із дуже вкороченими (як для скрипунівих) вусами.

Вид **Куцовус горбатий*** – *Spondylis buprestoides* (Linnaeus, 1758). LAT: гр. *βοῦξ+πρήθω+είδος* – схожий на отруйного жука, що спричиняє смерть корів; дослівний переклад: "корова+здуття+подібний". УКР: горбатий – від *горб*; пов'язано із опуклою, горбатою формою тіла імаго. Інші вернакулярні назви: Дроворіз коротковусий (Загайкевич, 1958); Вусач коротковусий (Бартенев, 2009; Кравченко, Кравченко, 2009).

Триба **Непримітцеві*** – *Asemini* Thomson, 1860. Етимологія: див. *Asemum*.

Рід **Непримітник*** – *Asemum* Eschscholtz, 1830. LAT: *ἄσμητος* – невиразний, незрозумілий, нерозбірливий. УКР: непримітник – від *непримітний*, той якого важко помітити, побачити; види роду мають непримітне темно-буру чи коричневе забарвлення.

Вид **Непримітник ребристий** – *Asemum striatum* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *striatum* – смугастий, борозенчастий. УКР: ребристий – від *ребро*; традиційна українська назва від тонких поздовжніх ребер на надкрилах у імаго. Інші вернакулярні назви: вусач ребристий чорний (Загайкевич, 1958; Кравченко, Кравченко, 2009); вусач чорний ребристий (Бартенев, 2009).

Вид **Непримітник тонковусий*** – *Asemum tenuicorne* Kraatz, 1879. LAT: лат. *tenuis+corni* – тонкий ріг. УКР: тонковусий – від *тонкі вуса*.

Рід **Соснівка*** – *Nothorhina* L. Redtenbacher, 1845. LAT: *νόθος+ρὶν* – несправжній ніс. УКР: соснівка – від *сосна*; личинки розвиваються у деревині сосни, імаго – на стовбурах.

Вид **Соснівка поцяткована*** – *Nothorhina punctata* (Fabricius, 1798). LAT: лат. *punctata* – цятована. УКР: поцяткована – *вкрита цятками*; у імаго передньоспинка вкрита дрібними блискучими горбиками, що виділяються на матовому тлі.

Рід **Баранець*** – *Arhopalus* Audinet-Serville, 1834. LAT: гр. *α+ρόπαλον* – не кийок, не булава. УКР: баранець – зменшувальне від *баран*; від загального вигляду імаго та здатності згинати короткі антени, на кшталт баранячого рогу.

Вид **Баранець звичайний*** – *Arhopalus rusticus* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *rusticus* – сільський, простакуватий. УКР: звичайний – який нічим не виділяється серед інших, простий; пов'язано із масовістю жуків цього виду у соснових лісах. Інші вернакулярні назви: вусач бурий сосновий (Загайкевич, 1958); вусач бурий комлевий (Бартенев, 2009); вусач комлевий бурий, вусач сосновий (Кравченко, Кравченко, 2009). Коментар: інші вернакулярні назви є непридатними, оскільки являють собою тринomeni (правило 1.12. – методи). Використання у якості видового епітету "*комлевий*" є неприйнятною, оскільки це росіянізм, походить від

"комлевой", що в українській мові передається словом "окорінок" – частина стовбура дерева від кореня до гілок (Словник..., 1970-1980).

Вид **Баранець лісовий*** – *Arhopalus ferus* (Mulsant, 1839). LAT: лат. *ferus* – дикий. УКР: лісовий – від *ліс*; тут асоціація із проживанням у первісному, дикому природному стані; адаптований переклад наукової назви. Інші вернакулярні назви: вусач комлевий темно-бурий (Кравченко, Кравченко, 2009). Коментар: про непридатність назви "комлевий" – див. баранець звичайний. Назва *темно-бурий* – непридатна відповідно до правила 1.12.

Рід **Чотириок*** – *Tetropium* Kirby, 1837. LAT: гр. *τετρά+ὄψ* – чотири ока. УКР: чотириок – *чотири ока*; відображає морфологію очей, розділених на дві частини: верхню і нижню. Інші вернакулярні назви: вусань (Щоголів, Паночіні, 1928), тетропій (Маркевич, Татарко, 1983). Коментар: запропонована Щоголівим назва "вусань" залишається незрозумілою, оскільки для роду властиві вкорочені антени. Тетропій – транслітерація з латині, що суперечить правилу 1.9. (див. методи).

Вид **Чотириок коричневий*** – *Tetropium castaneum* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *castaneum* – каштаново-коричневий. УКР: коричневий – від *каштанового*, *коричневого* забарвлення тіла імаго. Інші вернакулярні назви: вусань ялиновий (Щоголів, Паночіні, 1928); вусач ялиновий блискучегрудий (Загайкевич, 1958); тетропій ялиновий (Маркевич, Татарко, 1983); вусач блискучегрудий ялиновий (Бартенев, 2009). Коментар: інші вернакулярні назви є непридатними: 1) "ялиновий" (Щоголів, Паночіні, 1928) не відповідає біології виду, личинки розвиваються на усіх хвойних; 2) "блискучегрудий" (Бартенев, 2009) назва подана із орфографічною помилкою і прямим перенесенням із російського "усач блестящегрудый еловый", при цьому у виду, насправді, блискучою є передньоспинка, а не груди (правило 1.12 – методи); 3) вживаються триномени (Загайкевич, 1958) для означення виду (правило 1.12 – методи).

Вид **Чотириок Габрієлів*** – *Tetropium gabrieli* Weise 1905. LAT: лат. *gabrieli* – на честь Йозефа Габрієля-Найзе (Joseph Gabriel-Neisse). УКР: Габрієлів – від *Габрієль-Найзе*. Інші вернакулярні назви: тетропій модриновий (Маркевич, Татарко, 1983). Коментар: Назва запропонована Маркевичем і Татарком (1983) є прямою калькою з російського "лиственничный усач".

Вид **Чотириок тьмянний*** – *Tetropium fuscum* (Fabricius, 1787). LAT: лат. *fuscum* – коричневий. УКР: тьмянний – від *матового*, *тьмяного* відтінку кутикули імаго жуків. Інші вернакулярні назви: Вусань темногрудий (Щоголів, Паночіні, 1928); Вусач ялиновий матовогрудий (Загайкевич, 1958). Коментар: Щоголів і Паночіні (1928) запропонували видовий епітет "темногрудий", хоча усі виду роду мають однакове темне забарвлення тіла. Загайкевич (1958) використав триномен для означення виду, у зв'язку з чим вважаємо назву непридатною (правило 1.12 – методи). До Чотриока тьмяного залічуємо також його синонім: Чотириок кримський* – *Tetropium tauricum* Shapovalov, 2007, який нами було синонімізовано (Zamoroка, 2022).

Триба **Смолянцеві*** – *Saphanini* Gistel, 1856. Етимологія: див. *Saphanus*.

Рід **Смоляник*** – *Saphanus* Audinet-Serville, 1834. LAT: гр. *σαφῆνης* – придорожний, доступний. УКР: смоляник – від *смола*; від смоляно-чорного забарвлення тіла.

Вид **Смоляник чорний*** – *Saphanus piceus* (Laicharting, 1784). LAT: лат. *piceus* – смолянистий, чорний. УКР: чорний – *чорний*; від *чорного* забарвлення тіла.

Триба **Пасинцеві*** – *Atimiini* LeConte, 1873. LAT: гр. *ἀτίμιος* – зневажений, жалюгідний. УКР: пасинцеві – від *пасинок*, синонім до *зневажений*, тобто той, хто зазнає зверхності чи упередження від кого-небудь чи чого-небудь (Словник..., 1970-1980). Жуки триби мають непримітне маскувальне забарвлення і суб'єктивно їх можна "зневажити" у порівнянні із багатьма іншими видами; у переносному розумінні – *пасинки*. Коментар: Типовий рід пасинок* – *Atimia* Haldeman, 1847 у фауні України відсутній.

Рід **Крайник*** – *Oxypleurus* Mulsant, 1839. LAT: гр. *ὀξύς+πλευρά*, – гострий край. УКР: крайник – від *край*; у жуків наявний гострий зубець на краю передньоспинки; адаптований переклад наукової назви.

Вид **Крайник Нодьєвий*** – *Oxypleurus nodieri* Mulsant, 1839. LAT: лат. *nodieri* – на честь Шарля Нодьє (Charles Nodier). УКР: Нодьєвий – від *Нодьє*.

Триба **Різновусцеві*** – *Anisarthrini* Mamaev & Danilevsky, 1973. Етимологія: див. *Anisarthron*.

Рід **Різновус*** – *Anisarthron* Dejean, 1835. LAT: гр. *ἀνισος+ἄρθρον* – нерівні суглоби. УКР: різновус – від *різні вуса*; від різної довжини члеників антен, зокрема, надзвичайно вкорочених 3-го і 4-го члеників.

Вид **Різновус бородатий*** – *Anisarthron barbipes* (Schrank, 1781). LAT: лат. *barbipes* – бородатий. УКР: бородатий – від *борода*; від густого, схожого на бороду, довгого волосяного вкриття передньоспинки.

Підродина **Фрузеві*** – *Prioninae* Latreille, 1802. Етимологія: див. *Prionus*. Інші вернакулярні назви: прионіни (Заморока, 2009).

Триба **Файнобородцеві*** – *Callipogonini* Thomson, 1860. LAT: гр. *κάλλος+ πάγων* – файна борода. УКР: файнобородцеві – від *файна борода*. Коментар: типовий рід триби – файноборід* (*Callipogon* Audinet-Serville, 1832) розповсюджений на Далекому Сході та у неотропіках, у фавні України відсутній.

Рід **Пиляр** – *Ergates* Audinet-Serville, 1832. LAT: гр. *ἐργάτης* – робітник (у столярні). УКР: пиляр – робітник, що *пиляє* що-небудь пилкою. Інші вернакулярні назви: Гробак (Щоголів, 1919-1920); пилярник (Щоголів, Паночіні, 1928); вусач-тесляр (Бартенев, 2009). Коментар: запропонована Щоголівим і Паночіні (1928) назва "пилярник" в українській мові передається словом "пиляр" (Словник..., 1970-1980) тому приймаємо саме цю назву. Бартенев (2009) для означення роду використав прикладку, що не відповідає правилу 1.12 (див. методи).

Вид **Пиляр смоляний** – *Ergates faber* (Linnaeus, 1767). LAT: лат. *faber* – коваль. УКР: смоляний – від *смола*; від смоляно-чорного забарвлення тіла імаго. Інші вернакулярні назви: пиляльщик смоляний (Щоголів, 1919-1920); пилярник смоляний (Щоголів, Паночіні, 1928).

Триба **Довгунцеві*** – *Macrotomini* Thomson, 1860. LAT: гр. *μάκρος+τομή* – довгий членик, довгий суглоб. УКР: довгунцеві – від *довгий, подовгастий*; від дуже довгого третього членика антен (у декілька разів довший від інших). Коментар: типовий рід триби – довгунець* (*Macrotoma* Audinet-Serville, 1832) розповсюджений у афротропіках і у фавні України відсутній.

Рід **Сікун*** – *Prinobius* Mulsant, 1842. LAT: гр. *πρίνος+ βίω* – кам'яний дуб + жити; той, то живе у скельному дубі. УКР: сікун – від *сікми* (подрібнювати); личинки прокладають ходи у сухій деревині, продукуючи (січуть) велику кількість дрібного трачіння, яке висипається із отворів у корі.

Вид **Сікун М'ярдів*** – *Prinobius myardi* Mulsant, 1842. LAT: лат. *myardi* – на честь М. М'ярда (М. Myard). УКР: М'ярдів – від *М'ярд*.

Триба **Козоріжцеві*** – *Aegosomatini* Thomson, 1860. Етимологія: див. *Aegosoma*

Рід **Козорожець*** – *Aegosoma* Audinet-Serville, 1832. LAT: гр. *αἰγός+σώμα* – козяче тіло. УКР: козорожець – від *козячий ріг*; адаптований переклад наукової назви.

Вид **Козорожець зерновусий** – *Aegosoma scabricornis* (Scopoli, 1763). LAT: лат. *scabrum+cornu* – лускатий (шершавий, зернистий) ріг. УКР: зерновусий – від *зерно і вуса*; вусики козорожця зерновусого густо вкриті дрібними кутикуловими зернятами різного розміру, що надає їм шершавої текстури. Інші вернакулярні назви: дроворіз зернистовусий (Загайкевич, 1958). Коментар: пропонуємо спростити назву запропоновану Загайкевичем (1958) з метою полегшення вимови.

Триба **Рівноніжцеві*** – *Meroscelisini* Thomson, 1861. LAT: гр. *μηρός+ σκελή+ ίσος* – рівні стегна. УКР: рівноніжцеві – від *рівні ноги*. Коментар: типовий рід триби – рівноніг* (*Meroscelisus* Audinet-Serville, 1832) у фавні України відсутній.

Рід **Волохатик** – *Tragosoma* Audinet-Serville, 1832. LAT: гр. *τράχος+σώμα* – мулист (болотяне) тіло. УКР: волохатик – від *волохатий*; від густого, довгого, волохатого покриву тіла імаго.

Волохатик трачів* – *Tragosoma depsarium* (Linnaeus, 1767). LAT: лат. *depsarium* – трач. УКР: трачів – від *трач*, той, хто пиляє що-небудь пилкою. Інші вернакулярні назви: вусач-волохатик сосновий (Заморока, 2019).

Триба **Фрузцеви*** – *Prionini* Latreille, 1802. Етимологія: див. *Prionus*. Інші вернакулярні назви: пилковуси (Щоголів, Паночіні, 1928). Коментар: Щоголів запропонував назву триби "пилковуси" (Щоголів, Паночіні, 1928), хоча початково за назву типового роду вживав "фруз" (Щоголів, 1919-1920).

Рід **Фруз** – *Prionus* Geoffroy, 1762. LAT: гр. *πρίων* – пила. УКР: фруз – широко розповсюджена українська народна назва для *Prionus* (Словарь... 1907-1909). Інші вернакулярні назви: сікун (Верхратський, 1869); фруз, сікун (Щоголів, 1919-1920); пилковус, сікун, фруз (Щоголів, Паночіні, 1928); вусач-шкіряник (Бартенев, 2009; Кравченко, Кравченко, 2009). Коментар: назва *Сікун* закріплена за родом *Prinobius*. Назва Вусач-шкіряник є непридатною для означення роду, оскільки не відповідає правилу 1.12 (див. методи).

Вид **Фруз звичайний** – *Prionus coriarius* (Linnaeus, 1758). LAT: лат. *coriaceus* – шкіряний. УКР: звичайний – який нічим не виділяється серед інших, простий; вид звичайний в усіх лісах по усій Україні. Інші вернакулярні назви: Сікун звичайний (Верхратський, 1869); Фруз звичайний, Сікун звичайний (Щоголів, 1919-1920); Пилковус звичайний, Сікун звичайний (Щоголів, Паночіні, 1928); Вусач-шкіряник європейський (Заморока, 2009); Вусач-шкіряник лісовий (Заморока, 2012).

Висновки

Таким чином, впровадження української номенклатури для родини Скрипунових має важливе значення для забезпечення тяглості витворення традиційного називництва, розвитку українського сектору ентомологічної науки і популяризації знань про комах серед широкого кола зацікавлених осіб.

- Бартенев А.Ф. 2009. Жуки-усачи Левобережної України и Крыма. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. 418 с.
- Вакуленко М.О. 2015. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз. Фоліант, Івано-Франківськ. 361 с.
- Верхратський І. 1864. Початки до уложення номенклатури и терминології природописної, народнєї и замѣтка о волоськімъ-павуку. Въ печатні М.Ф. Поремби, Львів. 18 с.
- Верхратський І. 1869а. Початки до уложення номенклатури и терминології природописної, народнєї. Печатня Ставропигійського Інституту. Вид. 2. Львів. 40 с.
- Верхратський І. 1869б. Початки до уложення номенклатури и терминології природописної, народнєї. Печатня Ставропигійського Інституту. Вид. 3. Львів. 23 с.
- Верхратський І. 1872а. Початки до уложення номенклатури и терминології природописної, народнєї. Печатня Ставропигійського Інституту. Вид. 4. Львів. 23 с.
- Верхратський І. 1872б. Початки до уложення номенклатури и терминології природописної, народнєї. Печатня Ставропигійського Інституту. Вид. 5. Львів. 40 с.
- Верхратський І. 1879. Початки до уложення номенклатури и терминології природописної, народнєї. Печатня Товариства имени Шевченка. Вид. 6. Львів. 24 с.
- Верхратський І. 1895. Зоологія на низші класи шкіл середних. Печатня Товариства имени Шевченка, Львів. 156 с.
- Верхратський І. 1906. Зоологія на низші класи шкіл середних. Вид. 3. Львів. 204 с.
- Верхратський І. 1908. Нові знадоби номенклатури і термінології природописної, народної збирані між людом. Львів. 84 с.
- Вусачі. Wikipedia [online]. (Останнє оновлення 16 вересня 2022). Доступне <<https://uk.wikipedia.org/wiki/Вусачі>>
- Загайкевич І.К. 1958. Комахи-шкідники деревних і чагарникових порід західних областей України. Київ : Вид-во АН УРСР. 132 с.

- Загайкевич І.К. 1959. До вивчення кормових зв'язків шкідливих лісових комах. *Наукові записки науково-природничого музею АН УРСР*. Т. 7. С. 78–83.
- Загайкевич І.К. 1961. Матеріали до вивчення жуків-вусачів (Coleoptera, Cerambycidae) України. *Наукові записки Державного природознавчого музею*. Т. 9. С. 52–59.
- Загайкевич І.К. 1964. Характеристика плодючості деяких видів вусачевих (Cerambycidae) фауни України. *Праці Інституту зоології АН УРСР*. Т. 20. С. 208–211.
- Загайкевич І.К. 1966. Про тривалість розвитку яєць деяких видів вусачевих (Coleoptera, Cerambycidae) фауни Карпат. *Комахи Українських Карпат і Закарпаття*. Київ : Наук. думка. С. 45–48.
- Загороднюк І.В., Ємельянов І.Г. 2012. Таксономія і номенклатура ссавців України. *Вісник Національного науково-природничого музею*. Т. 10. С. 5–30.
- Загороднюк І., Харчук С. 2017. Українська зооніміка та взаємний вплив наукових і вернакулярних назв ссавців. *Вісник Національного науково-природничого музею*. Т. 15. С. 37–66.
- Зайців Д. 1928. Матеріали до вивчення жуків-скрипунів (Cerambycidae) Запоріжжя. *Вісник природознавства*. Т. 3-4. С. 179–182.
- Зайців Д. 1929. Матеріали до фауни жуків-скрипунів (Coleoptera, Cerambycidae) на Харківщині. *Труди Фізично-Математичного Відділу Всеукраїнської Академії Наук*. Т. 13 Вип. 1. С. 121–139.
- Зайців Д.В. 1931. Матеріали до фауни жуків-скрипунів (Cerambycidae, Coleoptera) на Волині. *Збірник праць Зоологічного музею*. Т. 10. С. 241–249.
- Зайців Д. 1949. Матеріали до пізнання фауни жуків-скрипунуватих (Cerambycidae, Coleoptera) Лемківщини (Лісових Карпат). *Збірник природничого відділу Української Вільної Академії Наук*. Авгсбург. Т. 1 Вип. 2. С. 1–12.
- Заморока А.М. 2009. Жук-титан. *Станіславівський натураліст* [online]. (Останнє оновлення 16 вересня 2022). Доступне <<http://www.naturalist.if.ua/?p=2151>>
- Заморока А.М. 2010. Жуки-вусачі у Карпатах. Розмаїття. *Станіславівський натураліст* [online]. (Останнє оновлення 16 вересня 2022). Доступне <<http://www.naturalist.if.ua/?p=3717>>
- Заморока А.М. 2012. Жуки-вусачі Західного Поділля. Частина І. *Станіславівський натураліст* [online]. (Останнє оновлення 16 вересня 2022). Доступне <<http://www.naturalist.if.ua/?p=5255>>
- Заморока А.М., Бідичак Р.М., Геряк Ю.М., Глотов С.В., Капрусь І.Я., Козоріз Ю.Г., Мартинов О.В., Михайлюк-Заморока О.В., Пушкар Т.І., Різун В.Б., Слободян О.М., Смірнов Н.А., Утєвський С.Ю., Шпарик В.Ю. 2017. Розповсюдження рідкісних видів безхребетних тварин, занесених до Червоної книги України, в Івано-Франківській області. *Український ентомологічний журнал*. Т. 2 Вип. 13. С. 77–94.
- Заморока А.М. 2019. Вусачі Західного Полісся та Волинської Височини // XIII Львівська ентомологічна школа "Актуальні проблеми вивчення ентомофауни Волинського Полісся" (7-9 червня 2019 р., м. Ківерці).
- Корнєєв В.О., Вервес Ю.Г. 2017. Вернакулярні назви родин двокрилих комах (Insecta: Diptera): проект списку рекомендованих українських назв. *Українська ентомофауністика*. Т. 8 Вип. 2. С. 17–21.
- Кравченко О.М., Кравченко С.О., 2009. Колеоптероїдні комахи Шацького національного природного парку та прилеглих територій. Жуки-вусачі (Coleoptera, Cerambycidae). *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Т. 2. С. 135–143.
- Куцоконь Ю., Квач Ю. 2012. Українські назви міног і риб фауни України для наукового вжитку. *Біологічні Студії*. Т. 6 Вип. 2. С. 199–220.
- Маркевич О.П., Татарко К.І. 1983. Російсько-українсько-латинський зоологічний словник. Термінологія і номенклатура. Київ : Наук. думка. 410 с.

- Міжнародний кодекс зоологічної номенклатури. Видання четверте. Ухвалений Міжнародним союзом біологічних наук. Некрутенко Ю. (ред.). Переклад з англійської і французької. Київ, 2003. 175 с.
- Мовчан Ю.В. 2008-2009. Риби України (таксономія, номенклатура, зауваження). *Збірник праць Зоологічного музею*. Т. 40. С. 47–86.
- Наукові назви земноводних та плазунів України, затверджені Комісією із зоологічної термінології Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України [online]. (Останнє оновлення 16 вересня 2022 року). Доступне: <https://www.izan.kiev.ua/term_com/herpet.htm>
- Некрутенко Ю. 2003. Передмова до українського перекладу. Міжнародний кодекс зоологічної номенклатури. Видання четверте. Київ. IX–XXV.
- Некрутенко Ю. П., Чиколовесь В. В. 2005. Денні метелики України. Київ : Вид-во Раєвського. С. 1–232. ISBN 966-7016-17-X.
- Овчаренко Т.О., Говорун О.В. 2014. Фауна вусачів (Coleoptera, Cerambycidae) Сумського району Сумської області України. *Природничі науки*. Т. 11. С. 23–25.
- Паночіні С. 1931. Словник біологічної термінології. Науково-дослідний інститут мовознавства ВУАН. (Серія практичних словників. Вип. IV). Харків : «Радянська школа». 89 с.
- Пономарів О. 2002. Повернення до національних засад в українській термінології. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». Т. 453. С. 14–16.
- Різун В.Б., Геряк Ю.М., Гірна А.Я., Годунько Р.Й., Канарський Ю.В., Капрусь І.Я., Коновалова І.Б., Лішук А.В., Мартинов В.В., Мартинов О.В., Мателешко О.Ю., Меламуд В.В., Нікуліна Т.В., Пушкар Т.І., Стрянець Г.В., Трач В.А., Філик Р.А., Чумак В.О., Шрубівич Ю.Ю., Яницький Т.П. 2010. Членистоногі природного заповідника "Розточчя". Львів. 395 с.
- Руднев Д.Ф. 1935. Великий дубовий скрипун (*Cerambyx cerdo* L.). Київ : Вид-во Всеукр. Академії Наук. 141 с.
- Словарь української мови: в 4-х томах. Грінченко Б. (ред.) 1907–1909. Київ.
- Словник української мови в 11 томах. 1970–1980. І.К. Білодід (ред.). Київ : Наук. думка.
- Сокол, І. 2010. Знайомі незнайомці: набогастійко, нехар, та стрибка...: до питання еволюції української зоологічної номенклатури й термінології. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. Т. 1. С. 125–127.
- Фесенко Г.В., Бокотей А.А. 2000. Анований список українських наукових назв птахів фауни України. Київ-Львів. 44 с.
- Фесенко Г.В. 2018. Традиції вжитку вітчизняних видових і родових назв птахів у наукових першоджерелах. *Сб. науч. тр. Азово-Черноморской орнитологической станции*. Т. 21. С. 7–18.
- Філак І.Я. 1997. Ентомологічна лексика українських говорів району Карпат. Автореферат дисертації кандидата наук. Ужгород. 23 с.
- Щоголів І., Паночіні С. 1928. Словник зоологічної номенклатури. Ч. III. Назви безхребетних тварин. *Vertebrata*. (Проект), Київ : Держ. вид-во України. 114 с.
- Agassiz L. 1842-1846. *Nomenclator zoologicus: continens nomina systematica generum animalium tam viventium quam fossilium, secundum ordinem alphabeticum disposita, adjectis auctoribus, libris, in quibus reperiuntur, anno editionis, etymologia et familiis, ad quas pertinent, in singulis classibus*. Solothurn (Jent & Gassmann).
- Tavakilian G., Chevillotte H. 2021. Base de données Titan sur les Cerambycides ou Longicornes [online]. (Останнє оновлення 16 вересня 2022). Доступне <<http://titan.gbif.fr>>
- Zamoroka, A.M., Panin, R. Yu., Kapelukh, Y. I. & Podobivskiy, S. S. 2012. The catalogue of the longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) of Western Podillya, Ukraine. *Munis Entomology & Zoology*. Vol. 7 No 2. P. 1145-1177.
- Zamoroka A.M. 2018. The longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) of the Eastern Carpathian Mountains in Ukraine. *Munis Entomology & Zoology*. Vol. 13 No 2. P. 655-691.

- Zamoroka A.M. 2021. Is Clytini monophyletic? The evidence from five-gene phylogenetic analysis. *Наукові записки Державного природознавчого музею*. Вип. 37. С. 191-214.
DOI: <https://doi.org/10.36885/nzdpm.2021.37.191-214>
- Zamoroka A.M. 2022. The longhorn beetles (Coleoptera, Cerambycidae) of Ukraine: Results of two centuries of research. *Biosystem diversity*. Vol. 30 No 1. P. 46-74.
DOI: <https://doi.org/10.15421/012206>

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
Івано-Франківськ
e-mail: andrew.zamoroka@pnu.edu.ua

Zamoroka A.M.

Proposals for unification and use of the Ukrainian national nomenclature for native and exotic species of the longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) in Ukraine. Part I: subfamilies Spondylidinae and Prioninae

Here, I presented the study on historical development and changes in the Ukrainian national nomenclature of the longhorn beetles, which traditionally named "Skrypny". I collected and arranged the traditional Ukrainian names for the longhorn beetles, their regional variations, and historical attempts for their codifications. Since the middle of XIX century, vernacular names, collected in folklore expeditions, of certain groups of the longhorn beetles have been published in multiple scientific papers and school textbooks of zoology. On the beginning of XX century, most vernacular names of the longhorn beetles have been relevantly arranged in the dictionaries of the Ukrainian zoological nomenclature. The development of the Ukrainian national zoological nomenclature was forcibly stopped in the early 1930s. Due to the politics of "internationalization" and artificial "convergence of languages" in the USSR, the traditional Ukrainian vernacular names were withdrawn from the scientific use and replaced by "Vusachi" consonant with the Russian. In the second half of XX century, the Ukrainian vernacular names of the longhorn beetles were repeatedly replaced by Russian tracings and Latin transliterations in specialized zoological dictionaries and in the general dictionaries of Ukrainian language. In the current paper, I proposed methodological approaches to the derivation and standardization of Ukrainian vernacular names based on the Ukrainian Spelling. I also substantiated the reasons for choosing certain Ukrainian vernacular names for scientific use parallelly with the scientific Latin name. In the Part I, I presented Ukrainian names for 46 taxa, including 1 subfamily, 10 tribes, 17 genera, and 17 species.

Key words: Ukrainian nomenclature, the longhorn beetles, Cerambycidae.

ЗМІСТ

CONTENTS

Музеологія * Museology		Стор.
Гураль Р. І., Гураль-Сверлова Н. В. Малакологічна колекція І.Т. Бакуменка, передана до Державного природознавчого музею НАН України		3
• I.T. Bakumenko's malacological collection passed to the State Museum of Natural History of NAS of Ukraine		
Екологія * Ecology		
Савчак О. Р., Капрусь І. Я. Едифікаторна роль ліщини в формуванні таксоцену колембол у субконтинентальних дубово-грабових лісах Вігурського парку народного (Польща)		11
• The edificator role of hazel in the formation of the Collembola taxocene of subcontinental oak-hornbeam forests of the Wigurski National Park (Poland)		
Кузярін О. Т., Любинець І. П., Хомин І. Г. Фітоценотичні умови та структура місцевої популяції <i>Betula humilis</i> Schrank в околицях с. Жорниська (Українське Розточчя)		19
• Phytocenotic conditions and structure of the local population for <i>Betula humilis</i> Schrank near Zhornyska village (Ukrainian Roztochchia)		
Кияк В. Г. Динаміка популяцій <i>Senecio carpathicus</i> Herbich у Чорногорі (Українські Карпати)		31
• Population dynamics of <i>Senecio carpathicus</i> Herbich in the Chornohora (Ukrainian Carpathians)		
Білонога В. М. Особливості поширення і відновлення <i>Pinus cembra</i> L. у Чорногірському масиві Українських Карпат		43
• Characteristics of spread and restoration of <i>Pinus cembra</i> L. in the Chornohora massif of the Ukrainian Carpathians		
Омельчук О. С., Орлов О. Л., Рагуліна М. Є. Оселищне різноманіття РЛП «Стільське горбогір'я»		53
• Habitat's diversity of «Stil'ske horbogirya» RLP		
Пасайлюк М. В. Історія досліджень грибів та грибоподібних організмів на території НПП «Гуцульщина» та роль in situ, ex situ, re situ методів у збереженні їх різноманіття		63
• The history of research of fungi and fungi-like organisms on the territory of the «Hutsulshchyna» NNP and the role of security, protection and the environmental measures by in situ, ex situ, re situ in conserving their diversity		
Баишта А.-Т. В. Локалізація місць гібернації та зимова активність вечірниць рудої <i>Nyctalus noctula</i> (Chiroptera) в урбанізованому середовищі (м. Львів) ...		73
• Localization of hibernation sites and winter activity of <i>Nyctalus noctula</i> (Chiroptera) in urban environment (Lviv)		

Гураль-Сверлова Н. В., Гураль Р. І. Фенотипічні маркери та історія інтродукції садової черепахи <i>Cerpea hortensis</i> (Gastropoda, Helicidae) на заході України	83
• Phenotypic markers and history of the introduction of white-lipped snail <i>Cerpea hortensis</i> (Gastropoda, Helicidae) in western regions of Ukraine	
Бриндзя І. В., Скробач Т. Б. Якість криничної води Дрогобицької територіальної громади	95
• Well water quality in Drohobych territorial community	
Скробач Т. Б., Бриндзя І. В., Микитчин О. І. Про доцільність зміни меж ландшафтного заказника місцевого значення «Бориславський»	102
• Feasibility of changing the area of the «Boryslavsky» local landscape reserve	
Горбняк-Юліна Л. Т., Сарахман І. С. Колірні варіації квіток <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. на території НПП «Подільські Товтри»	115
• Color variations of <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill flowers on the territories of the «Podilski Tovtry» NNP	

Зоологія * Zoology

Гірна А. Я. Доповнення до фауни павуків НПП «Дністровський каньйон» та його околиць	125
• A contribution to the spider fauna of the «Dnister Canyon» NNP and its environs	
Микитчак Т. І. Фауна гіллястовусих (Cladocera) і веслоногих (Copepoda: Cyclopoida, Calanoida) ракоподібних гірської частини басейну р. Стрий (Українські Карпати)	137
• Cladocera and Copepoda (Cyclopoida, Calanoida) of the mountain part of the Stryi river basin (Ukrainian Carpathians)	
Геряк Ю. М., Марискевич О. Г., Яворський І. Є. Раритетна компонента фауни безхребетних НПП «Бойківщина»	145
• A rare component of the invertebrate fauna of the «Boykivshchyna» NNP	
Середюк Г. В., Чумак В. О., Капелюх Я. І., Різун В. Б., Чумак М. В., Капустинський А. І., Шимків Н. Я. Сітчастокрилі (Insecta, Neuroptera) ПЗ «Медобори»	159
• Net-winged (Insects, Neuroptera) of «Medobory» Nature Reserve	
Середюк Г. В., Коваль Н. П., Чумак В. О., Чумак М. В. Угруповання сітчастокрилих (Neuroptera) північно-західної частини Полонинського хребта в межах Ужанського НПП	171
• Grouping of the net-winged insects (Neuroptera) of the north-western part of the Polony Range within the «Uzhanskyi» NNP	

Глотов С. В. Огляд роду <i>Amischa</i> Thomson, 1858 (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) України	183
• A review of the genus <i>Amischa</i> Thomson, 1858 (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) of Ukraine	
Глотов С. В., Терехова В. В. Знахідки жуків-стафілінід (Coleoptera: Staphylinidae) у східних регіонах України	189
• Findings of rove beetles (Coleoptera: Staphylinidae) in the eastern regions of Ukraine	
Ліщук А. В. Список мух-повисюх (Diptera, Syrphidae) НПП «Подільські Товтри» ...	193
• Checklist of hover flies (Diptera, Syrphidae) «Podilski Tovtry» NNP	
Заморока А. М. Пропозиції щодо уніфікації і застосування національної номенклатури найменувань скрипунових (Coleoptera: Cerambycidae) із фавни України та деяких екзотів. Частина I: підродини куцовусові (Spondylidinae) та фрузеви (Prioninae)	205
• Proposals for unification and use of the Ukrainian national nomenclature for native and exotic species of the longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) in Ukraine. Part I: subfamilies Spondylidinae and Prioninae	
Заморока А. М., Михайлюк-Заморока О.В. Пропозиції щодо уніфікації і застосування національної номенклатури найменувань скрипунових (Coleoptera: Cerambycidae) із фавни України та деяких екзотів. Частина II: підродина козакові (Cerambycinae)	219
• Proposals for unification and use of the Ukrainian national nomenclature for native and exotic species of the longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) in Ukraine. Part II: subfamily Cerambycinae	
Голіней Г. М., Прокоп'як М. З., Пшеничняк О. В. Сучасний стан родини Nymphalidae (Insecta, Lepidoptera) в західних областях України	231
• Current status of the Nymphalidae family (Insecta, Lepidoptera) in western regions of Ukraine	
Гуштан К. В., Гуштан Г. Г. Апробація вебресурсу «Біорізноманіття України» на прикладі бабок (Insecta: Odonata) Українських Карпат	237
• The approbation of web resource «Biodiversity of Ukraine» on example of dragonflies (Insecta: Odonata) of Ukrainian Carpathians	
Канарський Ю. В., Панін Р. Ю. Нові знахідки рідкісних видів жуків-турунів (Coleoptera, Carabidae) на заході України	245
• New finds of rare ground beetle species (Coleoptera, Carabidae) in western regions of Ukraine	

Короткі повідомлення * The brief messages

Баранчук Г. І., Шимків Н. Я. Нові знахідки флори і фауни на території природного заповідника «Медобори»	255
• New finds of flora and fauna on the territory of the «Medobory» nature reserve	
Данилюк К. М., Демчишин Н. Б., Марискевич О. Г. <i>Convallaria majalis</i> L. у НПП «Бойківщина» (Українські Карпати)	257
• <i>Convallaria majalis</i> L. in «Boikivshchyna» NPP (Ukrainian Carpathians)	

Ювілейні дати * Anniversaries

Чернобай Ю. М. Парадигми і реперні поняття інтразонального лісознавства (до 120-річчя з дня народження професора О. Л. Бельгарда)	261

Хроніка * Current issues

Середюк Г. В. Про діяльність Державного природознавчого музею НАН України у 2021 році	271
Дзюбенко Н. В., Савицька А. Г. 26-та Генеральна конференція ICOM 2022 «Сила музеїв» (Чеська Республіка, Прага)	273

Правила для авторів * Rules for authors

Національна академія наук України
Державний природознавчий музей

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

Випуск 38

PROCEEDINGS OF THE STATE NATURAL HISTORY MUSEUM

Issue 38

Українською та англійською мовами

Головний редактор І. Я. Капрусь

Комп'ютерний дизайн і верстка О. С. Климишин, Т. М. Щербаченко

Адреса редакції:
79008 Львів, вул. Театральна, 18
Державний природознавчий музей НАН України
телефон / факс: (032) 235-69-17
e-mail: editorship@smnh.org
<http://science.smnh.org>

Формат 70×100/16. Обл.-вид. арк. 22,5. Наклад 100 прим.

Виготовлення оригінал-макета здійснено в Лабораторії природничої музеології
Державного природознавчого музею НАН України.
Друк ТзОВ «Простір М». 79000 Львів, вул. Чайковського, 8.